

CAPITALUL PROPRIU UN CRITERIU IMPORTANT DE LEGITIMARE AL INSTITUȚIILOR DE CREDIT

CONF.UNIV.DR. LUCIAN-ION MEDAR
PREP.UNIV. VOICA IRINA ELENA
Universitatea „Constantin Brâncuși”, Tg-Jiu

Summary: Equity capital, working capital and capital adequacy are important factors that influence banking liquidity. The universal banking is usually carried out through both the bank itself and its subsidiaries and, nowadays, a larger number of banks purposely adapt their structure in such a way so as to be able to perform activities related to retail banking, corporate banking, underwriting, and securities trading.

Sistemul bancar, „temelia” sistemului economic este un ansamblu format din *instituții de credit* diferite, organizat în jurul și sub conducerea băncii centrale care supraveghează și controlează activitatea acestora, conduce politicile monetare, valutare și de credit ale statului, în vederea coordonării activității de scont și reescont, de administrare a depozitelor bancare. Obiectivul fundamental a băncii centrale a statului român este asigurarea stabilității monedei naționale pentru a contribui la stabilitatea prețurilor.

În România instituțiile de credit se pot constitui și pot funcționa ca bănci, organizații cooperatiste de credit, instituții emitente de monedă electronică și case de economii pentru domeniul locativ.¹

În actuala perioadă de formare a instituțiilor economiei piață, cu excepția instituțiilor emitente de monedă electronică, instituțiile de credit din țara noastră desfășoară *activitate bancară*, ce constă în atragerea de depozite sau alte fonduri rambursabile de la public și acordarea de credite în cont propriu.

Potrivit legii activității bancare, prin public se înțelege orice persoană juridică ori entitate fără personalitate juridică, ce nu are capacitatea și experiența necesare pentru evaluarea riscului în afaceri bancare.

După părerea unanimă a specialiștilor din domeniul bancar, forța economică a oricărei instituții de credit este dată de mărimea capitalului său, cu care se legitimează în comunitatea europeană.

În funcție de modul cum se constituie, capitalurile se pot delimita în următoarele grupe sau categorii: capitaluri proprii; provizioane pentru riscuri și cheltuieli; capitaluri împrumutate pe termen lung și mediu.

Capitalul propriu reprezintă totalitatea capitalurilor, proprietatea acționarilor sau asociaților, care se înscrie în pasivul bilanțului și se compune din: aporturile de capital; primele legate de capital și rezervele; fondurile; subvențiile și fondurile publice alocate; diferențele din reevaluare; provizioanele reglementate; beneficiile nerepartizate; reportate din anii precedenți și alte elemente asimilate capitalurilor proprii.

Capitalurile, denumite în literatura de specialitate și capitaluri permanente, reprezintă totalitatea surselor de finanțare de care dispune instituția de credi pentru o perioadă mai mare de un an.

În România, instituțiile de credit sunt preocupate permanent atât de implementarea unei tehnologii informaționale performante, cât și de respectare standardelor privind mărimea capitalului, prevăzută în legislația internațională datorită condițiilor de aderare a țării noastre la Uniunea Europeană.

---

¹ Legea nr.485/2003, pentru modificarea și completarea Legii bancare nr.58/1998, M.O. nr.876/10.12.2003

Din multitudinea de instrucțiuni și norme de profil, instituțiile de credit trebuie să cunoscă legislația europeană din care două documente sunt deosebit de importante deoarece precizează standardele privind desfășurarea activităților bancare. Principalul document pentru comunitate bancară europeană, îl constituie „**Convenția de la Basel**” care abordează *problema capitalului* instituțiilor de credit, iar al doilea este intitulat „**A Doua Directivă de Coordonare Bancară a Uniunii Europene**” și se referă la *acordarea de licențe* instituțiilor de credit.

Astfel, guvernatorii băncilor centrale din țările „Grupului celor 10” (state industrializate) s-au întâlnit în decembrie 1987 la Basel (Elveția) și au semnat un acord privind criteriile ce trebuie avute în vedere în stabilirea dimensiunii optime a capitalului unei instituții de credit, acord cunoscut sub denumirea de „Convenția de la Basel”.

În această convenție a fost definit capitalul unei instituții de credit, s-a stabilit atât nivelul minim de capital pe care trebuie să-l aibă o instituție de credit (în funcție de dimensiunea și mărimea riscului aferent activelor sale), cât și modul de stabilire a „indicatorului de adecvare a capitalului”.

Convenția de la Basel, oferă criterii precise de adecvare a capitalului. Astfel, este foarte important ca o instituție de credit să aibă o bază financiară solidă pentru a fi protejată de insolabilitate. Dacă o instituție de credit are un portofoliu de credite cu grad mare de risc, trebuie să se asigure că dispune de resurse financiare suficiente pentru a fi protejată în situația unor credite neperformante, respectiv în cazul în care unii dintre clienți nu pot să-și ramburseze creditele.

Un capital de bază mare protejează deponenții și le păstrează încrederea în bancă, ei fiind siguri că nu-și vor pierde banii dacă instituția respectivă înregistrează pierderi dintr-o activitate temporară nerentabilă. Metoda de stabilire a puterii financiare a unei bănci, cu cea mai largă utilizare are, la bază indicatorul de adecvare a capitalului.

Acest indicator reprezintă raportul dintre capitalul disponibil și activele ajustate în funcție de risc. **Activele cu risc** sunt cele care ar determina pierderi pentru bancă, ca urmare a existenței unuia din următoarele riscuri:

- portofoliul de investiții, deținut de bancă, să nu atingă valoarea contabilă când este vândut;
- instituție de credit alte active să fie vândute sub valoarea contabilă;
- beneficiarii creditelor (debitorii) să nu restituie sumele datorate băncii, fie în ceea ce privește ratele scadente, fie prin nerespectarea graficului de rambursare, convenit la acordarea creditului.

În practica bancară internațională, actuală, principalele puncte ale Convenției de la Basel referitoare la coeficientul de adecvare a capitalului sunt:

- minimum 8% din activele ajustate în funcție de risc trebuie să fie destinate sub forma capitalului de bază, structurat în capital de rangul I și capital de rangul II;
- restul capitalului de bază poate să fie format din capital de rangul II, sau capital suplimentar, constituit din rezerve nedeclarate și rezerve din reevaluări;
- sunt luate în considerare elemente din afara bilanțului, cum ar fi garanțiile; fiecare țară poate să-și stabilească și să aplice propriile criterii pentru stabilirea capitalului adecvat, dar nivelul minim este cel stabilit prin Convenția de la Basel. Cu cât riscul unui activ este mai mare cu atât este mai mare procentul atribuit riscului.

Exemple de ponderi în funcție de risc pe categorii de active:

- numerarul este ponderat cu 0 (numerarul are grad de risc 0);
- creanțele, cu scadență mai mică de un an, de încasat de la bănci străine se ponderează cu un grad de risc de 20%;
- creanțele garantate cu ipoteca asupra imobilelor se ponderează cu 50%.

În asemenea condiții se reține că importanța sistemului de ponderare a activelor în funcție de risc constă în aceea că o instituție de credit, cu cât are mai multe active cu risc ridicat, cu atât trebuie să aibă un capital de bază mai mare.

Datorită Convenției de la Basel, din majoritatea țărilor respectă reglementările privind capitalul adecvat-standard minim stabilit, fapt care elimină în parte un tip de concurență, întrucât, respectând această cerință, se restrânge posibilitatea instituțiilor de credit de a atrage clienți noi prin simpla mărire a volumului creditelor acordate.

O instituție de credit ale cărei împrumuturi sunt limitate de mărimea capitalului său de bază trebuie să găsească alte metode de creștere a acestui capital, pentru a putea acorda mai multe împrumuturi. Aceste metode pot include sporirea profitabilității activității instituției de credit sau a rezervelor sale, convingând acționarii să investească fonduri mai mari și să vândă investitorilor mai multe acțiuni.

Cu toate că standardele stabilite se aplică numai țărilor membre ale Uniunii Europene, ele au devenit cunoscute de toate băncile occidentale, dar și de către băncile din țările europene care aspiră să devină membre U.E.

Putem afirma că primul pas pentru crearea unei piețe bancare unice a fost făcut în 1977 prin adoptarea „**Primei Directive de Coordonare Bancară**”, care a definit conceptul de „**instituție de credit**”, iar al doilea pas a fost „**A Doua Directivă de Coordonare Bancară**” ce a fost aprobată în anul 1988 și care a devenit operațională în 1993, odată cu conceptul de „**piață unică**”.

Mecanismul esențial al sistemului este **Licența Unică Bancară**, ceea ce înseamnă că autorizarea, acordată într-o țară, dă unei instituții un „*pașaport*” care îi permite să-și desfășoare activitatea în orice țară din U.E.

România prin banca sa centrală (B.N.R.) a adoptat o serie de reglementări bancare care se încadrează în legislația bancară europeană. Actele normative adoptate reglementează principalele activități ale instituțiilor de credit privind:

- constituirea depozitelor;
- acordarea creditelor;
- transferul banilor;
- leasingul;
- managementul portofoliului;
- păstrarea în custodie;
- tranzacționarea hârtiilor de valoare;
- consultanță financiară;
- cecurile de călătorie, cardurile și alte instrumente de plăți.

Licența bancară unică oferă instituțiilor de credit (băncilor) posibilitatea de a-și extinde activitatea în orice țară din U.E.

Reunit la Maastricht, în 1991, Consiliul European stabilește calendarul constituirii Uniunii Economice Monetare, care s-a finalizat odată cu introducerea monedei Euro. Uniunea monetară este în strânsă legătură cu uniunea politică, iar moneda Euro este folosită ca o forță conducătoare a integrării europene.

Din 2000 și până în prezent, Europa a făcut progrese considerabile pentru integrare printr-o creștere puternică a schimburilor comerciale, a instituțiilor de credit, prin liberalizarea circulației de capital și prin eliminarea barierelor vamale.

Țările membre au realizat o convergență considerabilă a variabilelor nominale: inflația, dobânzile și rata de schimb. În schimb, convergența în materie de variabile reale, ca șomajul și PIB pe locuitor, n-a avut loc.

Pentru a deveni membră a Uniunii Economice Monetare, România are de parcurs programul negociat și stabilit cu Consiliul European, pentru a realiza criteriile de convergență a țărilor membre.

BIBLIOGRAFIE:

1. Basno C., Operațiuni bancare, Editura Didactică și Pedagogică R.A, Dardac N., București, 1999.
2. Basno C., Sisteme de plăți, compensări și decontări, Editura Didactică Dardac N și Pedagogică R.A., București, 1999.